

*Якименко Олег, студент магістратури
Подсєвак Катерина, к. філол. н., доц.
Київський Національний Лінгвістичний Університет*

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПТУ НАСОЛОДА В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНІВ ДЖ. ГАРРІС

У сучасному мовознавстві значна увага приділяється дослідженню концептів як складників мовної картини світу. Особливий інтерес становлять художні тексти, у яких концепти реалізуються через систему лексичних, стилістичних і культурно маркованих засобів [1]. Одним із таких концептів є концепт НАСОЛОДА, що посідає важливе місце у творчості Джоан Гарріс, зокрема в романах Шоколад, П'ять четвертинок апельсина та Ожинове вино. У перекладацькому аспекті актуальним є питання збереження семантичного й емоційно-експресивного наповнення цього концепту в українських перекладах.

Концепт НАСОЛОДА є багатокомпонентним утворенням, що охоплює чуттєві, емоційні, психологічні та культурні аспекти [2]. У романах Дж. Гарріс він найчастіше вербалізується через лексику смаку, запаху, тілесних відчуттів, емоційного задоволення та внутрішньої гармонії. Значна частина таких лексем належить до тематичних груп «їжа», «аромати», «емоції» та «спогади». Авторка активно використовує метафоричні конструкції, епітети й синестезійні образи, що створюють атмосферу чуттєвості та естетичної насолоди [3].

У процесі перекладу концепту НАСОЛОДА українські перекладачі застосовують різні лексико-семантичні трансформації. Серед найбільш уживаних спостерігаємо конкретизацію, модуляцію, експресивне підсилення та описовий переклад. Наприклад, англійська лексема *pleasure* у різних контекстах може передаватися словами «насолада», «задоволення», «втіха», «приємність». Такий вибір зумовлений необхідністю врахування контекстуальної семантики та стилістичного забарвлення.

Особливу роль у формуванні концепту НАСОЛОДА відіграє гастрономічна лексика. У романі «Шоколад» образ шоколаду є не лише елементом побутової реальності, а й символом свободи, внутрішнього розкріпачення та емоційного комфорту [3]. Для передачі цих значень перекладачі використовують емоційно забарвлені прикметники: «ніжний», «оксамитовий», «запашний», «спокусливий». Завдяки цьому вдається зберегти авторську атмосферу тексту та відтворити асоціативне поле концепту.

Аналіз українських перекладів романів Дж. Гарріс свідчить про те, що концепт НАСОЛОДА часто реалізується через поєднання сенсорної та емоційної семантики. Наприклад, описи смаків і ароматів нерідко супроводжуються лексемами, що позначають психологічний стан персонажів: «спокій», «щастя», «умиротворення», «захоплення». Унаслідок цього концепт набуває комплексного характеру й виходить за межі суто фізичного задоволення.

Важливо зазначити, що в українському перекладі простежується тенденція до посилення емоційності тексту. Перекладачі нерідко використовують стилістично виразніші відповідники, ніж в оригіналі, аби компенсувати культурні чи мовні

відмінності. Наприклад, нейтральні англійські одиниці можуть передаватися через образні конструкції або емоційно насичені епітети. Такий підхід сприяє адекватному відтворенню художньої образності та прагматичного впливу тексту на читача [4].

Отже, концепт НАСОЛОДА у романах Дж. Гарріс є важливим елементом авторської картини світу, що реалізується через систему чуттєвої, емоційної та гастрономічної лексики. В українських перекладах його відтворення забезпечується завдяки використанню різноманітних лексико-семантичних трансформацій і стилістичних засобів. Це дозволяє зберегти емоційний потенціал тексту, його естетичну виразність та культурну специфіку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карасик В. І. Мовний круг: особистість, концепти, дискурс. Волгоград : Перемена, 2002. 477 с.
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
3. *Chocolat* / Joanne Harris. London : Black Swan, 2000. 306 p.
4. *Five Quarters of the Orange* / Joanne Harris. London : Black Swan, 2001. 480 p.
5. Шоколад / Дж. Гарріс ; пер. з англ. Харків : КСД, 2016. 320 с.